

Л. Я. Криховець-Хом'як,
методист відділу методики навчальних предметів природничо-математичного циклу,
технологій та фізичної культури, Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0126-2550>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.16.113

ІННОВАТИВНІСТЬ ПРОГРАМ І ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ НА РИНКАХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

L. Krykhovets-Khomiak,
Methodologist of the Department of Methods of Educational Subjects
Natural and Mathematical Cycle, Technologies and Physical Culture,
Ternopil Regional Communal Institute of Postgraduate Pedagogical Education

AS TOOLS OF INTERACTION BETWEEN SUBJECTS ON THE MARKETS OF EDUCATIONAL
SERVICES

Стаття присвячена квестії інновативності інструментів в контексті взаємодії суб'єктів на ринках освітніх послуг, що сприяє формуванню інноваційного освітнього середовища в регіоні. На ринках освітніх послуг взаємодія суб'єктів, таких як учні, студенти, батьки, навчальні заклади, педагоги та інші учасники, є дуже важливим для забезпечення якісної освіти та задоволення потреб усіх сторін. Інструменти взаємодії допомагають підтримувати ефективні комунікації, розвивати партнерство, сприяти вирішенню проблеми, впроваджувати інновації та покращувати якість навчального процесу. Інноваційність інструментів передбачає використання новаторських або вдосконалених методів, технологій, прийомів або пристроїв для досягнення конкретних цілей або вирішення проблеми. Інноваційні інструменти фактично характеризуються такими рисами: новаторство, підвищенням продуктивності та ефективності, покращенням якісних показників, підвищенням адаптованості до різних контекстів, що використовується для вирішення різних технологічних завдань. Інновативність часто пов'язана із застосуванням сучасних технологій, інформаційних систем або розробкою нових технічних рішень. Саме інновативність є ключовим фактором у сучасному світі, що дозволяє досягати нових вершин, вирішувати складні проблеми та підвищувати якість життя. Освітні заклади, бізнес-структури, організації та індивідуальні користувачі активно використовують інноваційні інструменти для досягнення своїх цілей та забезпечення успіху. У статті акцентується увага на якісних складових: інновативність програм та форм організації навчання в контексті ноосферної освіти, які можуть забезпечити в подальшому ефективність розвитку вітчизняного ринку освітніх послуг, що є предметом наукової розвідки.

Результати отримано на основі аналізу наукових джерел та проведеного нами маркетингового дослідження шляхом анкетування та особистих інтерв'ю, респондентами якого стали педагоги, слухачі курсів підвищення кваліфікації на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Результати проведеного дослідження репрезентували, що своєчасними та актуальними сучасними інструментами взаємодії суб'єктів на ринках освітніх послуг є інновативність програм, інтерактивні форми організації навчання в контексті ноосферної освіти, що в подальшому окреслить дослідження складових "креації вартості" людського капіталу.

The article is devoted to the issue of the innovativeness of tools in the context of the interaction of subjects in the markets of educational services, which contributes to the formation of an innovative educational environment in the region. Emphasis is placed on quality components: the innovativeness of programs and forms of training organization in the context of noospheric education, which can ensure the future effectiveness of the development of the domestic market of educational services, which is the subject of scientific research. The following results were obtained on the basis of the analysis of theoretical sources of the conducted sociological research, the respondents of which were teachers, the participants training courses based on Regional Institutes of Postgraduate Pedagogical Education.

The results of the research confirmed that the modern tools of the interaction of subjects in the markets of educational services are the innovativeness of programs and interactive forms of organization of learning in the context of noosphere education, which will further outline the research from the point of view of the components of "value creation" of human capital in.

Ключові слова: інновація, інноватика, інновативність, ноосферна освіта, ноосферна економіка, інноваційне освітнє середовище, інноваційне мислення.

Key words: innovation, innovativeness, noosphere education, innovative educational environment, innovative thinking.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасна світова спільнота сьогодні проживає часи глобальної революції, що кардинально змінює спосіб життя, розуміння добробуту, умови спілкування, змінює наукові підходи та парадигми мислення, які впливають абсолютно по новому на стратегії розвитку майбутнього. Об'єднання світової економіки, швидкісна комунікація, посилення конкуренції, зростання чисельності низькокваліфікованого прошарку населення, зміна форм праці, поєднання великого і малого бізнесу, спільне підприємництво, старіння населення, нові відкриття потенціалу людського мозку, зростання сфери послуг, зокрема освітніх, інтерес до самоосвіти та централізм особистості — це все є складовими, які на думку академічної спільноти, формують майбутнє розвитку цивілізації. На думку Г. Драйдена, сучасна глобальна економіка ґрунтується не скільки на знаннях, а на винахідливості й інноваціях, а успіх стає менш підвладний матеріальним ресурсам, і все більше залежить від того, як ними користуються [5]. Дане усвідомлення відкрило для України можливість переходу на світові стандарти раціонального та розумного споживання й ефективного компетентісного навчання протягом життя. Власне інновативність інструментів взаємодії суб'єктів на ринках освітніх послуг сприяє формуванню нового інноваційного освітнього середовища в аспекті можливостей розвитку нових стратегій підприємництва у сфері освіти.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Важливий вклад в дослідження інтелектуального потенціалу та дослідження інновацій в підприємстві та освіті здійснили: В. Бажал, Н. Батечко, І. Галюк, О. Діба, О. Жадан, Н. Краус, О. Пометун, О. Собко, С. Тютюнникова, Л. Федулова, В. Осецький, та ін. Водночас, окремі аспекти окресленої теми залишаються ак-

туальними й надалі, потребують подальших досліджень із застосуванням міждисциплінарного підходу.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розгляд проблематики інноваційності в контексті ноосферної освіти та інструментів взаємодії суб'єктів на ринках освітніх послуг на прикладі діагностики уявлень та знань педагогічних працівників про можливість людського інтелекту й актуальні форми взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На думку фундаторів теорії інновацій Й. Шумпетера, Ф. Котлера Б. Твісса, інновація включає в себе частково новий спосіб поєднання факторів виробництва який "об'єднаний підприємницьким духом" [15], за допомогою якого створюється новий продукт, що передбачає також перетворення наукового знання, наукових ідей й винаходів у нововведення, фізичну реальність, яка здатна змінювати суспільство [10].

В Законі України "Про інноваційну діяльність" зазначено, що "інновації — новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери" [7].

У баченні Ю. Бажала методологічним ядром концептуальної моделі розвитку країни є усвідомлення, що нові знання і та їхня комерціалізація у вигляді технологічних та продуктових інновацій стає центральним чинником її конкурентоспроможності, і це стосується реформування інституцій освіти і науки [1, с. 76]. Водночас на думку Н. Батечко формування суспільства знань, висувають основні пріоритети: освіту і науку, які забезпечують розвиток людини і суспільства [2, с. 33]. Відзначимо, що інновація передбачає не лише новизну продук-

ту, а й підприємницький економічний ефект у формі доходу. На сучасному етапі науковою спільнотою пропонуються три моделі соціально-економічного розвитку в основні яких знаходяться парадигми економічного зростання, а саме:

1. Модель інвестиційного зростання, в якій передбачено, на рівні національних економік, високий рівень капітальних вкладень у розробку та впровадження технологій.

2. Модель інноваційного зростання полягає у розробці нових технологій та розповсюдженні сучасних інновацій на світових ринках.

3. Модель інклюзивного зростання, основа якої базується на ефективному використанні людського капіталу та винахідницької діяльності [14, с. 14—33].

Водночас, що в усіх вищезгаданих моделях передбачено три складові: людські ресурси, які пов'язані з інтелектуальною діяльністю та творчим потенціалом, інновативність, дохідність.

Незалежно від пріоритетності, власне інновації є з'єднуючою ланкою та основою ефективного розвитку чи то на рівні підприємства, держави, суспільства. У цьому контексті науковці І. Галюк і М. Діба зазначають, що інноватика є галуззю знань, яка вивчає закономірності процесу інноватизації [3; 4]. Виходячи з наведених дефініцій "інновація" та "інноватика", дослідниця І. Галюк відзначає, що інновативність характеризується здатністю до практичного впровадження інтелектуальних рішень в діяльність з метою отримання ефектів різного виду. Відтак інновативність більше відображає якісний рівень готовності системи до інноваційних змін. Відзначимо, що у теорії інновацій, з точки зору підприємництва, розрізняють два базові підходи щодо розвитку моделей інноваційного процесу.

1. "Технократичний підхід", відповідно до якого конкуренція спонукає підприємства та державу в цілому шукати нові науково-технічні парадигми на початкових етапах інноваційного процесу, які супроводжуються зростанням капіталомісткості науки, яка здатна виробляти не тільки знання, а й нові можливості для бізнесу [13].

2. "Тиск попиту", забезпечує зростання попиту, що ініціює дифузії продуктивних і технологічних інновацій, часто призводить до реструктуризації бізнесу та формує ринок для нових підприємців [16].

Перша неокласична модель впливає на ринок (pro-active), друга модель інноваційного процесу реагує на ринок (reactive). Зауважимо, що обидва підходи в процесі розвитку інноваційного процесу об'єднуються в єдину модель, коли можливості породжують потреби, а потреби стимулюють пошук нових способів їх реалізації. Саме такі аспекти є характерними для ринку освітніх послуг.

Сучасні реформи у вітчизняній освіті також пов'язані з інноваціями. У практиці розрізняють корекційні, модерністські та структурні реформи в освіті, які в сукупності складають системні реформи. Зокрема, в корекційних освітніх реформах передбачається децентралізація освітніх структур, лібералізація змісту освіти та впровадження нових принципів освітньої шкільної політики. Модернізаторські реформи в освіті скеровані на інтеграцію освітніх систем до західних стандартів, які

проводяться на рівні інновацій освітніх технологій, методів навчання, складання навчальних програм, написання підручників та навчальних посібників тощо. Структурні реформи передбачають реорганізацію освітніх структур, перебудову системи управління освітою й системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Системні реформи орієнтовані на зміну освітньої парадигми й освітньої політики, впливають на всі ключові елементи освітньої системи і є результатом та наслідком політичних й соціально-економічних змін: У результаті системних інноваційних реформ змінюється національний освітній стандарт, система фінансування та управління у сфері освіти, на нашу думку, відповідно механізми відносин між суб'єктами на ринку освітніх послуг [12].

Особливої актуальності набуває нова парадигма освіти ХХІ століття — інноваційна. На думку науковиці О. Пометун, серед моделей реалізації плідним підходом можна вважати саме ті моделі: "які розглядають освіту як формування культури розумової діяльності, підвищення потенціалу мислення тих, хто навчаються, формування в їхній свідомості не лише цілісної наукової картини світу, а й готовності до постійної безперервної освіти протягом життя, яка б дозволяла людині за потребою адаптуватись до реальних змін у цій картині" [9, с. 83].

Зокрема, парадигма освіти ХХ передбачала розроблення нових програм та змісту предметів чи навчальних курсів через трансляцію їх від вчителя до учня. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку вітчизняні системні освітні реформи пов'язані із впровадженням стратегії Нової української школи, що обумовлено інноваційністю освітньої парадигми. Нова українська школа вбачає перехід до нової парадигми освіти через створення інноваційного освітнього середовища, що стимулює активне пізнання та самопізнання, створення атмосфери відповідальності. Розвиток суб'єктної позиції здобувача освіти ґрунтується на його вмінні думати, готовності до діалогу, співпраці, рефлексії та активності дій. Однак розуміння та усвідомлення інноваційної синергетичної парадигми, яка має відображення на сьогодні у Новій українській школі, її практичні аспекти перебувають в полі академічних дискусій, оскільки йдеться про зміну смислів, методик системи мислення та стереотипів щодо розвитку людського інтелекту починаючи в системі закладів загальної середньої освіти.

Досить вагомим є те, що сьогодення зв'язок освіти як цивілізаційного механізму формується на основі імперативу керованою соціоприродною еволюцією на базі сукупного інтелекту та освіченого суспільства, що є ознакою масової освіти (освіти для всіх), надбанням двох попередніх століть. Зазначимо, що освітні потреби відносяться до соціальних потреб, які окреслюють потребу людини, держави, суспільства в освіті для реалізації потенціалу: внутрішнього і зовнішнього розвитку. Наголосимо на тому, що система сучасної освіти має на меті не тільки задовольняти освітні потреби особистості, а й відповідає замовленню економіки і соціальної сфери і пов'язана, насамперед, з формуванням інноваційного мислення. Факторами, що впливу на потреби є внутрішні потреби, політична ситуація, соціально-економічні умови, процеси глобалізації у різних аспектах

Чи відома Вам дефініція «емоційний інтелект»?

Чи відома Вам дефініція «соціальний інтелект»?

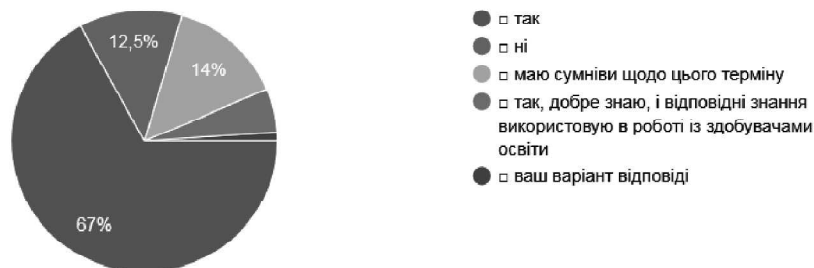

Рис. 1. Діаграми результатів опитування, щодо значимості знань про емоційний і соціальний інтелект

Джерело: розроблено автором.

життя. Загалом, в умовах масової освіти, між потребами окремої особистості й потребами суспільства можуть виникати суперечності, як в теоретичному так і практичному планах. Відзначимо, що сучасні тенденції змін освітньо-цивілізаційних парадигм полягають у переході від освітньо-педагогічної формації "освіти" та "освітніх послуг" до формації "освіченої спільноти", в якій освіта, як соціальний інститут, та соціогенетичний механізм відтворення суспільного інтелекту, поширюється на всі сторони життя суспільства. Закон відтворення, який забезпечує існування та розвиток соціуму, сприяє випереджальному розвитку якості людини, якості освітньої системи та якості людського інтелекту [10].

Цікавим є теоретичне обґрунтування науковиці О. Пометун щодо тлумачення "інноваційна діяльність", яку розглядають "як духовно-діяльнісний феномен, що має творчу, інформаційно-енергетичну природу і втілює в собі потреби, волю, інтереси, норми, переконання, можливості, ресурси окремої особистості, творчого колективу, певного суспільства в цілому, що уможливорює принципово нове вирішення певної проблеми й виступає визначальним чинником сталого соціального розвитку у глобальному просторі" [9, с. 83].

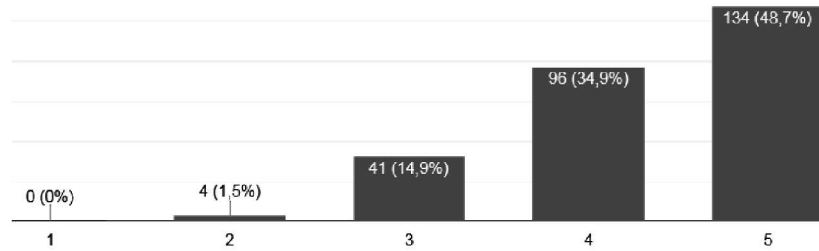
Виходячи з вище окреслених аспектів, ми визнаємо, що на сучасному етапі йдуть зміни в соціокультурному середовищі цивілізаційного характеру стосовно знань та інформації, які формують нові парадигми мислення, серед яких актуальною залишається і надалі ноосферна парадигма мислення. Відповідно до вчення про ноосферу, сучасні інструменти вирішення соціально-економічних проблем можливі на основі усвідомлення того, що людина включена не тільки в соціально-економічний, соціокультурний, науково-технічний, суспільно-історичний, а й у еволюційний — генетичний планетарний (глобальний) ноосферний про-

цес, про що ще в середині ХХ століття зазначав родоначальник теорії В. Вернадський. У баченні О. Жада, чим повніше розвинуті розумові здібності, інтелект, культура, духовні якості індивідуума, тим відповідальніше та креативніше він ставиться до справи, тим глибше й системніше передбачає віддалені наслідки своїх дій на природу і суспільство, тим більш складні завдання щодо поліпшення своєї життєдіяльності він ставить і може вирішувати [6], що, на нашу думку, перегукується з концепцією нової української школи, яка активно впроваджується на рівні закладів загальної середньої освіти.

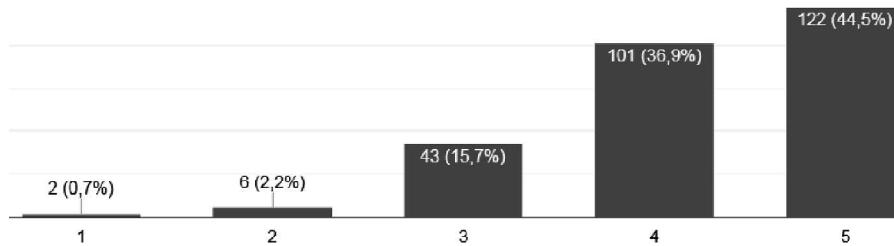
Проаналізувавши різні підходи щодо парадигм мислення, які визначають глобальні стратегії розвитку, та системні реформи соціально-економічного змісту, які зумовлюють формування нового типу мислення розкриття творчого потенціалу особистості й формування нового рівня особистого та колективного інтелекту, а також реалізуються через інновації сучасної системи освіти, інновації, що починаються із нових механізмів взаємодії суб'єктів на ринку освітніх послуг.

У рамках нашого дослідження вважаємо, що однією з початкових ланок впровадження системної реформи освіти в Україні є навчання дорослого населення, зокрема педагогів, які є провідниками змін та практиками новачків не тільки в освіті, а й на рівні ноосферної економіки. Приміром, на базі регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти ми провели анкетування педагогів. Вибірка складає 211. В процесі соціологічного дослідження, визначили уявлення педагогічних працівників про інтелектуальні можливості, ресурси, компетентності фінансово-економічного спрямування й взаємодію з учасниками освітнього процесу. Зокрема, щодо категорії "інтелект" педагоги окреслюють наступні

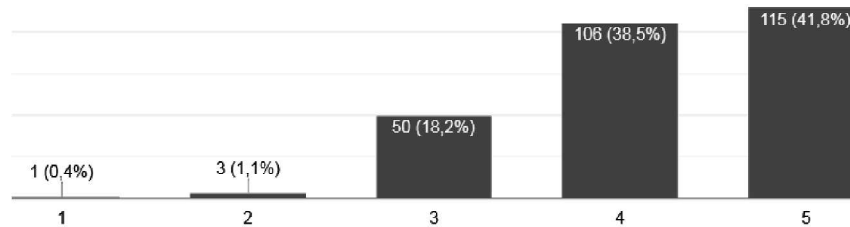
саморозвиток

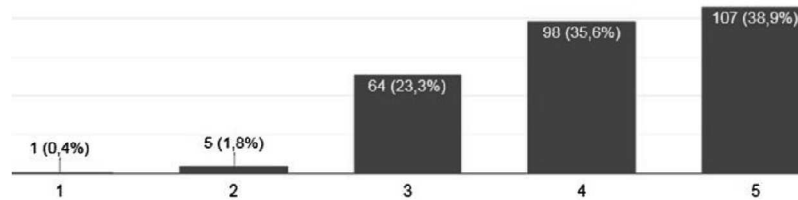
відносини з оточенням

робота, кар'єра

самопізнання

особисті фінанси

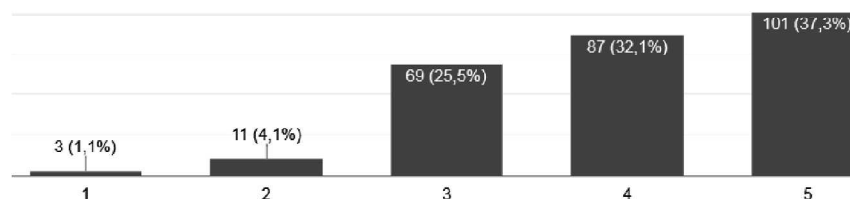

Рис. 2. Діаграми результатів опитування педагогічних працівників на запитання: "У яких сферах Вашого особистого життя будуть актуальними знання та практики роботи людського інтелекту?"

Джерело: розроблено автором.

синоніми: розум, мислення, обізнаність ерудиція, кмітливність, розумові здібності, самосвідомість, мудрість, відчуття та рівень розумового розвитку тощо. Стосовно запитань "Чи відома Вам дефініція "емоційний інтелект", та "соціальний інтелект"?" лише для 55,2 % та 67 % респондентів відповідно ці категорії є відомими (рис. 1).

Актуальними і важливими для себе на сьогодні знання / вивчення процесів та практик роботи людського інтелекту визнали 94,3 % респондентів. На запитання: "У яких сферах Вашого особистого життя будуть актуальними

знання та практики роботи людського інтелекту?" (щодо значимості в градації від 1 до 5 балів, де 1 — низький рівень, 5 — високий рівень) — респонденти визначили на 4—5 балів, що в сумі сформувало наступні результати: саморозвиток — 83,6 %; відносини з оточенням — 81,4 %; робота та кар'єра — 80,3 % самопізнання — 74,5 %; особисті фінанси — 69,4 % (рис. 2).

На запитання: "У яких сферах суспільного життя будуть актуальними знання щодо процесів та практик роботи людського інтелекту?" опитані визначили на 4—5 балів, що у сумі визначило: освіта — 91,8 %; наука —

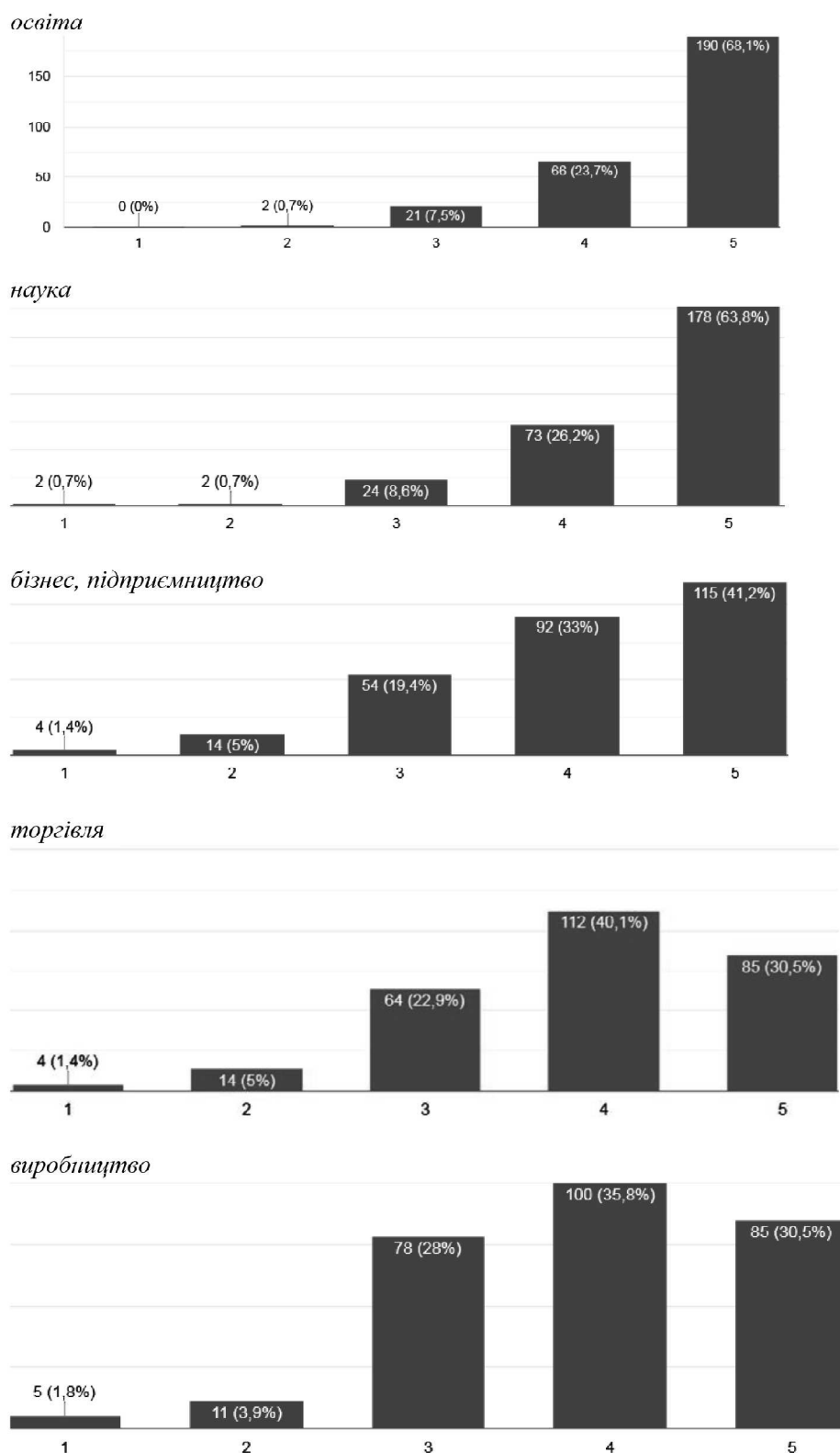

Рис. 3. Діаграми результатів опитування педагогічних працівників на запитання: "У яких сферах суспільного життя будуть актуальними знання щодо процесів та практик роботи людського інтелекту?"

Джерело: розроблено автором.

90 %; бізнес — 74,2 %; торгівля — 70,6 %; виробництво — 66,3 % / відповідно (рис. 3).

Таким чином, респонденти назвали пріоритет значимості вивчення аспектів інтелекту для самопізнання та особистого розвитку й формування відносин з оточен-

ням, а також у сферах суспільного життя, освіта, наука, однак, дещо недооцінена роль людського інтелекту у сферах особистих фінансів та підприємництва.

Водночас, на пропозицію щодо підвищення кваліфікації за програмою "Економіка інтелекту" 54,1 % рес-

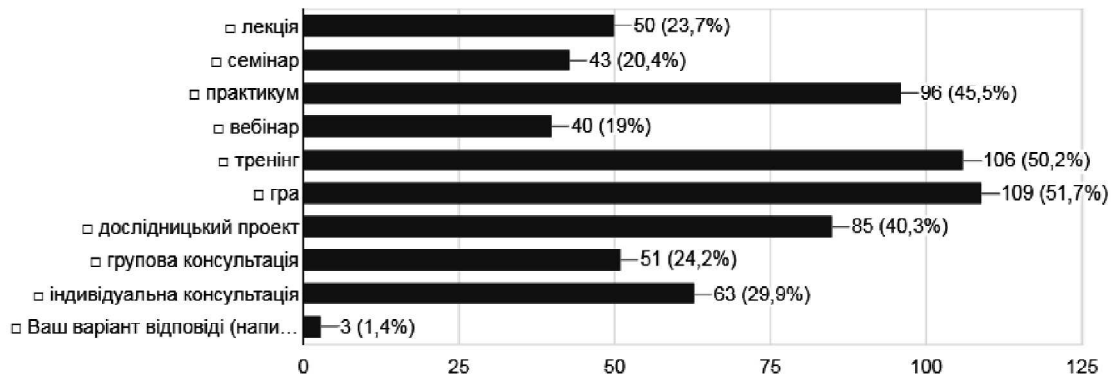

Рис. 4. Діаграма результатів опитування педагогічних працівників на запитання: "Яким формам (конкретно) організації навчання надаєте перевагу?"

Джерело: розроблено автором.

понад 50%; респондентів у своїх виборах послуговуються характером освітніх програм, тому інновативність й прикладний характер навчальних програм в контексті ноосферної економіки є одним із важливих інструментів взаємодії суб'єктів на ринках освітніх послуг, що також дозволяє виокремити генератори "креації вартості" [21] та сфери застосування вартісно-орієнтованого управління у сфері освіти.

Щодо форм організації навчання, респонденти-освітяни надають також інноваційним формам роботи, зокрема, в навчанні через спільний дослідницький проект зацікавлені 40,3 % педагогів; практикуму надають перевагу 45,5 %, тренінгу — 50,2 %; у навчанні через гру, готові взяти участь 51,7 % опитаних (рис. 4).

Відповідно зацікавленість в інновативності програм й форм організації навчання та інтерес до розвитку особистого інтелекту опитаних, засвідчують про тенденції формування інноваційного мислення в педагогів в контексті сучасних наукових парадигм. Загалом можна констатувати, що інтерактивні форми організації навчання: гра, практикум, тренінг та інновативність освітніх програм, які мають прикладний особистісний характер є компонентами створення інноваційного середовища, що водночас забезпечує й ефективність взаємодії суб'єктів на ринку освітніх послуг.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вважаємо, що в сучасних моделях соціально-економічного розвитку невід'ємними є три складові: людські ресурси, які пов'язані з інтелектуальною діяльністю та творчим потенціалом, інновативність і дохідність. У результаті системних інноваційних реформ змінюються національний освітній стандарт, система фінансування та управління у сфері освіти, що, на нашу думку, сприяє формуванню нового механізму відносин між суб'єктами на ринку освітніх послуг. Відповідно результати досліджень засвідчили, що сучасними якісними інструментами взаємодії суб'єктів на ринках освітніх послуг є інновативність програм, з врахуванням нових міждисциплінарних досліджень людського інтелекту, й інтерактивних форм організації навчання в контексті ноосферної освіти, що буде в пріоритеті наших

подальших досліджень як складових "креації вартості" людського капіталу в аспекті підприємництва у сфері освіти.

Література:

1. Бажал Ю. М. Розвиток інноваційної діяльності у знаннєвому трикутнику "держава-університети-промисловість". Економіка і прогнозування, 2015. № 1. С. 76—88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2015_1_8 (дата звернення: 05.04.2023).
2. Батечко Н., Михайліченко М. Еволюція освітніх парадигм у сучасному науковому дискурсі Освітologia, 2020. Вип. 9. С. 29—37. URL: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4> (дата звернення: 05.04.2023).
3. Галюк І. Б. Теоретичні аспекти інноватизації як об'єктивного процесу розвитку економічних систем. Економічний вісник НГУ, 2012. № 3. С. 12—17. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2012/3/EV20123_012-017.pdf (дата звернення: 16.05.2023).
4. Діба О. Інноватизація виробництва: теоретичні основи та прикладний аспект. Інвестиції: практика та досвід, 2017. № 22. С. 28—31. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/8.pdf. (дата звернення: 16.05.2023).
5. Драйден Г., Вос Д. Революція в навчанні / пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
6. Жадан О. В. Ноосферна економіка як основа регіонального розвитку. Ноосферна парадигма в публічному управлінні: теорія, історія, сучасність: матеріали науково.-практичної конференції (15 березня 2017 р.). Харків: ХарПІ НАДУ "Магістр", 2017. С 6—9.
7. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV (зі змінами і доповненнями). Відомості Верховної Ради України (ВВР). Київ, 2002. № 36, ст.266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15> (дата звернення 16.05.2023).
8. Креативна економіка: нова економічна епоха XXI ст. Концепт креативної економіки Глобальні тренди. Потенціал та перспективи розвитку креативної економіки в Україні. URL: https://content/uploads/2021/12/2_5332503104040474153.pdf (дата звернення: 15.05.2023).
9. Пометун О.І. Нова українська школа — перехід до нової парадигми освіти. Світові виклики в сучасній

освіті: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Громадська організація "Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури", м. Умань, Україна, 22-24.02.22. С. 83—85. URL: https://lib.iitta.gov.ua/731932/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%83%D0%BD_%D0%97%D0%B1_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%D0%93%D0%9E_%D0%9C%D0%90%D0%A1%D0%9E%D0%9D%D0%9A_22-24.02.22 (дата звернення 25.04.2023).

10. Собко О.М. Теорія створення вартості підприємства в економічній і фінансовій думці: ретроспективний погляд і вектори розвитку Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент, 2015. Вип. 10. С. 20—26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_10_6 (дата звернення 16.05.2023).

11. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення 25.04.2023).

12. Тютюнникова С. В. Рациональна инновационная система: современные тренды та вызовы для Украины. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм", 2020 р. № 12. С. 26—48.

13. Harrod R.F. An Essay in Dynamic Theory / R. F. Harrod // Economic Journal. 1939. Mart (No. 49). P. 14—33.

14. Etzkowitz H., Leydesdorff L. The Dynamics of Innovation: from National System and Mode 2 to a Triple Helix of University-Industry-Government Relations / H. Etzkowitz, L. Leydesdorff // Research Policy. 2010. Vol. 29. No. 2. 3. 1

15. Ramos A.R., Ranieri R., Lammes J. Mapping Inclusive Growth. Working Paper, International Policy Centre for Inclusive Growth. 2013. No. 105.

16. Tviss, B. (1989), Upravlenie nauchno'tekhnicheskimi novovvedeniyami [Scientific and technical innovations management], Ekonomika, Moscow. 271 c.

References:

1. Bazhal, Yu. M. (2015), "Development of innovative activity in the knowledge triangle "state-universities-industry", Ekonomika i prohozuvannia, vol. 1, pp. 76—88, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2015_1_8 (Accessed 4 May 2023),

2. Batechko, N. and Mykhailichenko, M. (2020), "Evolution of educational paradigms in modern scientific discourse", Osvitotriia, vol. 9, pp. 29—37. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4>.

3. Haliuk, I. B. (2012), "Theoretical aspects of innovation as an objective process of economic system development", Ekonomichnyj visnyk NHU, vol. 3, pp. 12—17, available at: https://ev.nmu.org.ua/docs/2012/3/EV20123_012-017.pdf (Accessed 5 June 2023).

4. Dyba, O. (2017), "Production innovation: theoretical foundations and applied aspect", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 22, pp. 28—31, available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/8.pdf. (Accessed 16 June 2023).

5. Dryden, H. and Vos, D. (2005), Revoliutsiia v navchanni [Revolution in education], Litopys, Lviv, Ukraine.

6. Zhadan, O. V. (2017), "Noosphere economy as the basis of regional development", Zbirka dopovidej nauko-vo-praktychnoi konferetsij. Noosferna paradyhma v publichnomu upravlinni: teoriia, istoriia, suchasnist [The noospheric paradigm in public administration: theory, history, modernity], Khar'RI NADU "Magister" Kharkiv, Ukraine, 15 March, pp 6—9.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), Law of Ukraine "On innovative activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15> (Accessed 5 June 2023).

8. GoLOCAL (2021), "Creative economy: a new economic era of the 21st century. Concept of creative economy Global trends. The potential and prospects for the development of the creative economy in Ukraine", available at: https://creativeeconomy.center/wp-content/uploads/2021/12/2_5332503104040-474153.pdf (Accessed 5 May 2023).

9. Pometun O.I. (2022), New Ukrainian school — transition to a new paradigm of education. Zbirka dopovidej II Mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferetsij Svitovi vyklyky v suchasniy osviti [World challenges to modern education. II International science], Uman, Ukraine, 22—24 February, pp. 83—85, available at: https://lib.iitta.gov.ua/731932/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%83%D0%BD_%D0%97%D0%B1_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%D0%93%D0%9E_%D0%9C%D0%90%D0%A1%D0%9E%D0%9D%D0%9A_22-24.02.22 (Accessed 5 June 2022).

10. Sobko, O.M. (2015), "The theory of enterprise value creation in economic and financial thought: a retrospective view and vectors of development", Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment, vol. 10. pp. 20—26, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_10_6 (Accessed 5 June 2023).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), "Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (Accessed 4 May 2023).

12. Tyutyunnikova, S. V. (2020), "Rational innovation system: modern trends and challenges for Ukraine", Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina Seriya "Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm", vol. 12, pp. 26—48.

13. Harrod, R.F. (1939), "An Essay in Dynamic Theory", Economic Journal, vol. 49, pp. 14—33.

14. Etzkowitz, H. Leydesdorff, L. (2010), "The Dynamics of Innovation: from National System and Mode to a Triple Helix of University-Industry-Government Relations", Research Policy, vol. 29, no. 2.3.

15. Ramos, A.R., Ranieri, R. and Lammes, J. (2013), "Mapping Inclusive Growth", Working Paper, International Policy Centre for Inclusive Growth, vol. 105.

16. Tviss, B. (1989), Upravlenie nauchno'tekhnicheskimi novovvedeniyami [Scientific and technical innovations management], Ekonomika, Moscow.

Стаття надійшла до редакції 08.08.2023 р.